

Neft sənayemizin Xoşbəxt dövrü

"Adınız Xoşbəxt, özünüz də xoşbəxtsinizmi?" - deyər həmkarlarımızdan biri 80 illik yubileyi qeyd edilən vaxtlarda ondan xəbər almışdı.

"Xoşbəxt olmasam, 80 il yaşamağım ki!" - cavabını vermişdi.

Bundan sonra Xoşbəxt müəllimin ömür payına daha 13 il yaşamaq düşdü. Yaşadığı illərin insanın sərvəti olduğu barədə məşhur bir mahnı var. O, həmin mahnını çox sevirdi. Bəlkə o səbəbdən ki, yaşadığı illəri həyatın xoşbəxtliyi sanırdı. Lakin söhbət tək-cə tələyin ona bəxş etdiyi ömür uzunluğundan deyil, bu ömrün illərinin dəyərindən, mənə yükündən gedir. Bu illər ərzində Xoşbəxt Yusifzadənin vətəni Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin artması üçün gördüyü misilsiz işlərdən, neft-qaz sənayemizin yaxşı mənədə dünyaya səs salmasında özünəməxsus dəst-xəttinin olmasından gedir.

Xoşbəxt Yusifzadə akademik, geologiya-minerologiya elmləri doktoru kimi elmi rütbələrə çatmış, neft sektorunda bir çox rəhbər vəzifələrdə çalışmış, ömrünün son illərində SOCAR-ın (Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti) birinci vitse-prezidenti olmuşdu. Aldığı mükafatların, layiq görüldüyü orden və medalların, qazandığı titulların isə sayı-hesabı yox.

Xoşbəxtliyi heç bu şən-şöhrətdə də deyildi. Bu ad və titulların arxasında dayanan, zəhmətlə, zəka ilə, bir çox hallarda hətta mübarizə ilə nail olduğu nəticələrin gətirdiyi bəhrədə idi. Neft sənayemiz, Azərbaycanımız, xalqımız üçün...

Ümummilli Lider Heydər Əliyev görkəmli neftçi-geoloqun xidmətlərini yüksək qiymətləndirərək demişdir: "Xoşbəxt Yusifzadə xoşbəxt taleli insandır. Xoşbəxtlik banklara, xəzinələrə yerləşmir. Xoşbəxtlik - insanlığın təsdiqidir. Xoşbəxtlik həyatda mövqeyi olmaq, pozulmaz iz salmaqdır, xoşbəxtlik - səhər işə, axşam işə ailəyə tələsmək deməkdir. Nəhayət, xoşbəxtlik həm evdə, həm də bayırda sayılmaq, sevilməkdir. Xoşbəxt Yusifzadə belə xoşbəxt insanlardandır. Xoşbəxt Yusifzadə adı neftçiliyin bir növ sinoniminə çevrilmişdir. İstər dəniz olsun, istərsə quru, Xoşbəxt Yusifzadə zirvəsi hər yerdən görünməkdədir".

Maraqlı, mənalı, zəngin bir ömür yaşadı neftimizin canlı əfsanəsi olan Xoşbəxt Yusifzadə.

...Atası Stalinin repressiyalarının günahsız qurbanı olan, zəhmətkeş bir ananın qazandığı halal çörəklə böyüyən Xoşbəxt uşaqılıqdan həyatın çətinliklərinə sinə gərə-gərə irəliləmişdi. Pırşığıdan Kürdəxanıya piyada məktəbə getmişdi. Sənət seçəndə də asanından yapışmamış - neft cəbhəsinə üz tutmuşdu. Əmək fəaliyyətinə isə açıq dənizin qoynunda, gecə-gündüz dəli-dolu Xəzərin sərt dalğalarının döyəcəyi polad estakadalar üstündə - Neft Daşlarında başlamışdı.

Quruda və dənizdə onlarla neft və qaz yatağı kəşf edib Xoşbəxt Yusifzadə. Azərbaycanın ilk qaz yataqlarından birinin sorağını 1968-ci ilin yazının birinci günündə verib. İstəyib ki, bu şərəfə yatağı adını Novruz qoysun. Lakin dostları onu ehtiyatlı olmağa çağırıb. Axı o zaman "Novruz" sözü yasaq edilirdi. Birlikdə məsləhətləşib yatağı adını "Bahar" qoyublar.

Prezident İlham Əliyev məşhur neftçi-geoloqun haqqında belə deyib: "Siz həm sovet dövründə, həm də müstəqillik dövründə Azərbaycan xalqı naminə, Azərbaycanın inkişafı yolunda böyük işlər görmüsünüz, böyük töhfələr vermişsiniz. Həm sovet dövründə, həm müstəqillik illərində Azərbaycanın neft-qaz sənayesinin inkişafında sizin böyük rolunuz var. Siz 20-dən çox neft-qaz yatağının kəşf edilməsində bilavasitə iştirak etmişiniz, bir çox hallarda kəşfiyyat işlərinə rəhbərlik etmişiniz. O yataqlar arasında "Azəri", "Çıraq" və "Günəşli" xüsusi yer tutur. Bu yatağın sovet dövründə aşkarlanması böyük hadisə idi. Çünki Xəzərdə ən böyük neft yatağıdır. Ancaq "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin müstəqillik dövründə işlənilməsi tarixi hadisədir. Çünki bugünkü Azərbaycanın inkişafını "Azəri-Çıraq-Günəşli"siz təsəvvür etmək mümkün deyil. Bu yatağın işlənilməsi və yataqdan hasil olunan neft bugünkü Azərbaycanın inkişafını təmin edir, iqtisadi müstəqilliyini şərtləndirir. İqtisadi müstəqillik isə siyasi müstəqilliyimizi möhkəmləndirir. Beləliklə, "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağının kəşf edilməsi və işlənilməsi doğrudan da tarixi hadisədir. Bu yaxınlarda bu yatağın işlənilməsi müddətinin uzadılmasını da biz təmin etdik və bu yataq ən azı 2050-ci ilə qədər istismarda olacaqdır".

"Azəri-Çıraq-Günəşli" üzrə kontrakt imzalananda təxmini ehtiyatlar xarici tərəfdaşlar tərəfindən 511 milyon ton səviyyəsində müəyyən edilmişdi. Xoşbəxt Yusifzadə isə əminliklə deyirdi ki, burada daha çox neft resursları var. İndi mütəxəssislər təsdiq edirlər ki, "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin ehtiyatları ən azı 1 milyard tondur. Bəlkə hətta gələcək illərdə yeni texnologiyalar tətbiq olunduqca bu yataqlar daha çox məhsul verəcək.

Başqa sözlə, əgər Xoşbəxt Yusifzadə tək "Azəri-Çıraq-Günəşli"nin kəşfinə, eləcə də işlənməsinə sərf etdiyi söylərdən, zəhmətdən qeyri bir iş görməsəydi belə, adını Azərbaycanın neft-qaz sənayesi tarixinə, xalqımızın tarixinə həkk etmiş olardı...

Xoşbəxt Yusifzadə kəşflərini, tapıntılarını isbat etmək üçün bəzən mübahisələrdən, mübarizələrdən də keçməli olub. Xəzərin hüquqi statusu müəyyən ediləndə öz qəti sözünü deyib. "Şahdəniz"nin perspektivləri barədə

də ısrarlı olub. O "Şahdəniz" in ki zə sonra Azərbaycanı dünyada həm də qaz ixrac edən ölkə kimi tanıdıb.

"Ömrümün illəri və izləri" kitabında Xoşbəxt müəllim "Şahdəniz"lə bağlı geoloji kəşfiyyat işləri gedən günləri belə xatırlayır: "İllər ötüb keçdikcə neft və qaz sənayesinin inkişafında İlham Əliyevin xidmətləri barədə düşündə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı yataqlara dair müqavilələrə onun hamilik fəaliyyətinin ayrı-ayrı məqamlarını da yada salır və İlham müəllimlə söhbətlərimi xatırlayıram. Yadımdadır, "Şahdəniz" strukturunda 1998-ci ildən qazılan 1 nömrəli axtarış quyusunda işlər bir sıra texniki və texnoloji səbəblərdən uzandı. Bundan əvvəl Xəzərin Azərbaycan sektorunda kəşf olunmuş "Əsrəfi" və "Qarabağ" yataqlarından gözələnən nəticə alınmamış və bu yataqlarda nisbətən az miqdarda karbohidrogen ehtiyatları aşkar edilmişdi ki, bu da respublikada bəzi mütəxəssislər arasında müəyyən söz-söhbətə, müxtəlif şayiələrin yayılmasına səbəb olmuşdu. Belə bir vaxtda cənab İlham Əliyev məni açıq söhbətə dəvət etdi. Mən ona "Şahdəniz" barəsində geniş məlumat verdim. Məlumatı diqqətlə dinlədikdən, müəyyən məsələləri özü üçün dəqiqləşdirdikdən sonra və təqdim etdiyim geoloji məlumatlarla tanış olduqdan sonra o, tam inandı ki, yatağın böyük perspektivləri vardır. Həqiqətən də, "Şahdəniz" dən alınan son məlumatlar həmin söhbət zamanı söylənilən fikirlərin düzgünlüyünü təsdiq etdi".

Yenə də dövlətimizin başçısının bu məşhur neftçi-geoloq haqqında dediklərini xatırladaq: "Mən bir çox şeyləri Xoşbəxt müəllimdən öyrəndim. Hələ o vaxt Neft Şirkətində işlədiyim dövrdə və ondan sonra bir çox

hallarda gördüm ki, Xoşbəxt müəllim nə qədər bilikli adamdır. Onu da bilirdim ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev Xoşbəxt müəllimə, onun sözünə çox inanırdı. Yəni onun sözü mütləq həqiqət hesab olunurdu və bir çox hallarda bu, təsdiq edilmişdir. Xatırlayıram ki, 1997-ci ildə "Abşeron" yatağı üzrə kontrakt imzalanandan sonra seysmik işləri aparılmışdı və kəşfiyyat quyusunun yeri müəyyən edilmişdi. Xoşbəxt müəllim də o vaxt xarici tərəfdaşlara demişdi ki, onlar quyunun yerini səhv seçiblər, orada heç bir ehtiyat olmayacaq. Onlar da dedilər ki, yaşlı kişidir, bizim seysmik qurğularımız, mütəxəssislərimiz, minlərlə işçimiz, milyardlarla dollar ticarət dövrüymiz var, kapitallaşdırmamız 10 milyardlarla ölçülür. İndi bir geoloq burada nə isə deyir. Əhəmiyyət vermədilər və pəşman oldular. Çünki onlar Xoşbəxt müəllimə qulaq asmadılar, quyunu qazdılar və o da boşa çıxdı. Beləliklə, müqaviləyə xitam verildi və onlar da məcbur olub Azərbaycandan, o yataqdan çıxdılar. Amma ondan bir neçə il sonra başqa bir şirkət "Abşeron" yatağına maraq göstərdi. Yenidən kontrakt imzalandı, kəşfiyyat quyusunun yeri düzgün seçildi və böyük ehtiyatlar aşkarlandı".

Hələ o vaxt - 1990-cı illərdə Xoşbəxt müəllim deyirdi ki, "Abşeron" yatağının böyük qaz ehtiyatları var. Budur, artıq bir neçə aydır biz "Abşeron"dan mavi yanacaq alırıq. Odur ki, "Xoşbəxt dənizi ovcunun içi kimi aydın görünür", - deyənlərin sözünün arxasında necə böyük həqiqətin dayandığının bir daha şahidi olduq.

Üç il əvvəl akademik 90 illik yubileyinin necə təntənə ilə qeyd olunduğunu, Prezident İlham Əliyevin, Birinci xanım Mehriban Əliyevanın həmin tədbirdə iştirakını, dövləti-

mizin başçısının yubilyar haqqında dediyi gözəl sözləri, ona "Heydər Əliyev" ordenini təqdim etdiyini yaxşı xatırlayırdıq. Elə həmin tədbirdə də dövlət başçısı bildirmişdi ki, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə göstəriş verib. Yeni bir gəmi Xoşbəxt Yusifzadənin adını daşıyacaq.

Prezidentimiz bu dəfə də öz sözünü tutdu, vədinə sadıq qaldı. 2022-ci il dekabrın 7-də "Akademik Xoşbəxt Yusifzadə" tankerinin istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak etdi. Belə bir tədbirdə qocaman neftçi-geoloqun diqqət və qayğıdan məmnun qalması, hətta kövrəlməsi də təbii idi. Odur ki, o da ötən günlərin xatirələrini vərəqlədi: "Cənab Heydər Əliyev 1969-cu ildə rəhbərliyə gələndən sonra bütün sahələrlə maraqlandı, hər yerlə, bizim neftçilərlə də maraqlandı. O vaxt dənizin dərinliyi 40 metr olan bütün sahələrdə yataqlar kəşf olunmuşdu. Amma gəmiçilikdə gəmilər yox idi, az bir müddətdə 400-dən artıq gəmi aldı, kran gəmiləri, yükdaşıyan gəmilər. Bunların hamısı indi adları dünyada məşhur olan "Azəri", "Çıraq", "Günəşli" yataqlarının kəşf olunmasına imkan verdi. Doğrudan da cənab Heydər Əliyev sanki, neçə il öncə gələcəyi görürdü. Doğrudan da böyük işlər gördü... Mən demək olar bütün gəmilərdə, tankerdə də olmuşam. Çünki hava bərk külək olanda başqa gəmi ilə qırağa çıxmaq mümkün deyildi. Biz tankerlərlə qırağa çıxırdıq. Hörmətli Prezident, əgər insanın bədənini neft sənayesinə bənzətsək, gəmiçilik onun ayaqlarıdır. Gəmiçilik olmadan biz dənizdə heç bir iş görə bilməzdik. Dənizdə nə yataqlar açmışıq, nə işlər görmüşük, nə edirik, bunlar hamısı gəmiçiliklə əlaqədardır. Çünki biz suda bunsuz heç bir iş görə bilməzdik. Özü də bu gəmiçiliyin o biri gəmiçilikdən - dəniz gəmiçiliyindən fərqi ondadır ki, o birilər birbaşa bir limandan başqa limana gedir, amma bu, açıq dənizə çıxır, platformalara yaxınlaşır. Odur ki, sizin hamınıza, bütün bu kollektivə öz təşəkkürümü bildirirəm. Bu, böyük vəzifədir. Daha nə deyim?! Bir daha təkrar edirəm ki, bu, mənim ən xoşbəxt günlərimdən biridir".

Lakin Xoşbəxtin bu uzun ömrünün xoşbəxtliklə yanaşı, ağırlı-acılı günləri, "sürpriz"ləri də az olmamışdı. Atasız böyümüş, qarda-yağışda bir kənddən digərinə pay-piyada məktəbə getmiş, həyatda "dalğaları yara-yara" özünə yol tapmışdı axı. Sonra da tale sinəsinə bir cüt oğul dağı çəkmişdi... Bununla belə, nikbin, səmimi, zarafatı sevən idi Xoşbəxt müəllim. Maraqlıdır ki, bu zarafatçı insan haqqında həmkarları da belə ovqatla danışmışlar. Neftçi dostlarının zarafatına dediyi bu sözlər isə əsl həqiqət idi: "Xoşbəxt müəllim qədəm basdığı hər qarış torpağın ətrindən bilir ki, onun təkində neft var, ya yoxdur və əgər varsa, nə qədərdir..."

Beləcə, quruda və dənizdə kəşf etdiyi yataqlarla, neft sənayemizə və elmimizə gətirdiyi yeniliklərlə, çalışdığı sahədə gördüyü digər misilsiz işlərlə, duzlu-məzəli söhbətləri ilə yaddaşlarda qalacaq bir insan əbədiyyətə, tarixə qovuşdu. Bu, hələ sağlığında ikən əfsanələşən Xoşbəxt Yusifzadədir!

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*